

Biskoparna i nödens tid

I tider av oro, osäkerhet och splittring är betydelsen av en god ledares närvaro och ett tydligt ledarskap nästintill ovärderligt. Det brukar sägas att det är i mötet med svårigheter och motgångar som ett ledarskap går från teori till praktik. Eller som det heter: *per aspera ad astra – genom svårigheterna till stjärnorna.*

Uttrycket lär först ha använts av Vergilius i Aeneiden ca. år 20 f.Kr. Det har åter blivit aktuellt då Sverige och den övriga världen lever i en tid som präglas av osäkerhet p.g.a. pandemin. Under sommaren illustrerades detta bl.a. av företrädare för kultursektorn, som försökte väcka opinion kring kulturens värde för utövare och konsumenter. En knäckfråga gällde att ett stort antal människor fick samlas för att vid sittande bord inta en måltid, men om det adderades en musiker blev samlingen otillåten. Debatten syftade inte till att underminera myndigheterna utan ville visa på problemet med att fatta ett kategoriskt beslut om maximalt antal deltagare i ett evenemang utan hänsyn till faktorer som lokalens beskaffenhet, möjlighet att hålla avstånd etc. Följden blev en bransch på knä och en kulturtörstande publik – även det ett hot mot folkhälsan.

Om vi under sommaren lyssnat efter höjda röster från Svenska kyrkans företrädare har vi inte i någon högre grad vare sig hört eller sett tydliga råd från hennes främsta representanter. Visserligen kom i det lokala sammanhanget en del ganska lågmälda råd från några biskopar samt ett par inlägg i Kyrkans Tidning. Ändå har deras inlägg inte varit rösten över andra röster utan bara en av flera i debatten, trots att Folkhälsomyndigheten vid ett par tillfällen under perioden specifikt pekat ut gudstjänster och framför allt dop, vigslar och begravningar som särskilt viktiga att undvika – och gjort detta utan att närmare ange anledningen.

Gudstjänsterna är för många en livgivande källa och utgör den fasta punkten under veckan. Inte sällan firar vi gudstjänst i stora luftiga kyrkor. Under sommaren har man dessutom kunnat stilla sig i andakt utan väggar och med himlen som tak. Om kultursektorn påpekat tvetydigheten i att 200 personer får ses och äta en tre-rättersmiddag i luftig lokal, så länge ingen artist medverkar, vore det inte orimligt om företrädare för Svenska kyrkan ifrågasatt varför endast 50 personer är välkomna till Herrens måltid oavsett hur lokalen ser ut.

Den biskopliga återhållsamheten är också beklaglig eftersom det inom såväl Kyrkan som Svenska kyrkan finns en hierarki, där biskopen genom sitt ämbete är en grundstomme för den kyrkliga organisationen. Denna hierarki är en del av Svenska kyrkans identitet som episkopal kyrka på apostolisk grund, vilket tydligt formuleras vid en biskopsvigning, där biskopens uppdrag prononceras: *En biskop skall viga och visitera, uppsöka, rådslå, lyssna och besluta och i allt han/hon gör styrka Guds folk i kallelsen att tyda tidens tecken. En biskop skall i sitt ämbete leva som Kristi tjänare och vara en herde för Guds hjord. Med vaksamhet och klokhet skall biskopen tjäna enheten i Kristus till Kyrkans uppbyggelse och förnyelse i Anden.*

Biskopens ledarskap bottnar efter år 2000 inte i ett direkt chefskap utan är istället ett ledarskap som vilar på uppdraget att vara Kristi tjänare och herde för Guds hjord. Biskopens ledarskap har sin grund i en vigning där biskopen är satt att vara ett synligt tecken på kyrkans enhet och ett vittne för det kyrkliga lärjungaskapet. Som herde för Guds hjord har därför biskopen, i tider av oro och ängslan, att ta fasta på orden från Joh.1:4–5 »I Ordet var liv, och livet var människornas ljus. Och ljuset lyser i mörkret och mörkret har inte övervunnit det.» Utifrån biskopens uppdrag är det inte en helt naiv tanke att önska att biskoparna skulle ge uttryck för ett ansvar och en omtanke i Svenska kyrkans rådande situation och för församlingarnas framtid.

Vad som behövts vore helt enkelt ett biskopligt tröstebrev för gudstjänstfirare och en teologisk reflektion om sådant som kommunion under endast en gestalt eller begreppet »andlig kommunion». Inte bara kommunikatörernas galghumoristiska hejaramsa, »vi ställer inte in, vi ställer bara om», som, om än fyndig, saknar tröst och teologisk reflektion.

Den biskopliga oklarheten under de gångna månaderna orsakade en osäkerhet bland församlingarna ute i landet – en osäkerhet som kyrkoherdarna fick ta ansvar för att hantera. Konsekvensen blev att dessa fattade olika beslut kring gudstjänster och övrig verksamhet, vilket skapade irritation och frustration bland såväl församlingsbor som kyrkans medarbetare.

För vad är det som gäller? Varför beslutade vår kyrkoherde så här när grannförsamlingens kyrkoherde fattade ett helt annat beslut? Men vad har kyrkoherdarna haft för val när de som är kallade att vara kyrkans främsta ledare inte stigit fram och vare sig höjt sin röst för kyrkans sak eller trätt fram som herdar som ger tröst och vägledning? Varför gick inte biskoparna ut för att liksom företrädarna för idrotts- och kultursektorn väcka debatt kring det som borde vara deras hjärtefråga, nämligen kyrkans böne- och gudstjänstliv i nödens tid?

Man kan förvisso inte kräva att en biskop ska vara andlig ledare för alla som bor i stiftet. Att kyrkans folk, hennes präster och diakoner ska söka sig till just denne som andlig vägledare, själasörjare eller rådgivare är vare sig realistiskt eller lämpligt. Historien visar att präster, diakoner och det gudstjänstfirande gudsfolket sökt sig till andra andliga ledare, de som brottats med lag och evangelium, de som predikat en korsfäst Kristus därför att de själva haft ett korsfäst hjärta. Ändå kan man förvänta sig att biskopen som ett stifts ledare bidrar till klarhet där oklarhet råder. Som nu i pandemitider – att betona mässans firande som nödvändig även om antalet deltagare måste begränsas. Kanske borde de därför ha förordat flera mässor varje söndag.

Ledarskap kräver förtroende, något som ingen kan kräva utan som bara ges till den som visat sig vara förtroende värd. Om såväl biskopskollegiet som helhet som den enskilde biskopen i framtiden ska möta förtroende som ledare krävs mer än vad vi fått se under denna tid. De behöver anamma orden från biskopsvigningen: *i allt han/hon gör styrka Guds folk i kallelsen att tyda tidens tecken. En biskop skall i sitt ämbete leva som Kristi tjänare och vara en herde för Guds hjord.*

Må vi alla be för våra biskopar med inspiration från Sv. ps 78:1: *Herre, ge våra biskopar mod att våga leda. Ge dem mod att våga höja sina röster om vikten av kyrkans plats i samhället. Ge dem mod att våga bära evangeliet om Jesus Kristus.*